

**สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับ
องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1***

**School Administrator's Leadership Competencies
Related to Learning Organization of Basic Schools in Pattani
to Educational Service Area Office 1**

ศิริินญา สระทอง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางภาวะผู้นำกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 เปรียบเทียบสมรรถนะทางภาวะผู้นำ ตามเพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด และระยะเวลาการปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยใช้ประชากร ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 145 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรง ตามวิธีการหาค่าความสอดคล้อง IOC (Index of Consistency) ได้ค่าความสอดคล้องเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.98-1.00 ตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ค่าเท่ากับ 0.982 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีสมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูง โดยมีสมรรถนะการเป็นผู้นำ และสมรรถนะด้านวิชาชีพสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายย่อยของทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน (2) สภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาทุกแห่งมีองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก (3) สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกกับองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาทุกด้าน ได้แก่ ด้านพลวัตการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนองค์การ การเพิ่มอำนาจแก่บุคคล การจัดการความรู้ การใช้เทคโนโลยี

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำกับองค์การแห่งการเรียนรู้

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

^{*} ส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ปีการศึกษา 2553

อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ. ดร. รุจิร ภู่อาระ

Abstract

The purposes of this research are to study the relationship between administrator's leadership competencies and learning organization of basic schools in Pattani Educational Service Area Office 1 by age, gender, duration of government official, highest education and duration of work at their schools. The population for this research were 145 schools administrators of basic schools in Pattani Educational Service Area Office 1. The research instrument used for collecting data was the questionnaire. The quality of the research instrument was examined the content validity using Index of Consistency (IOC) technique, was at 0.98 to 1.00 and the reliability was 0.982 using alpha coefficient value. The data were statistically analyzed by using percentage, arithmetic mean, standard deviation, and using Pearson's product moment correlation coefficient value (r_{xy}) to find out the relationship between basic schools' administrators competencies and the learning organization of those schools. The results of the research were as follow: (1) The leadership competencies of the basic schools administrator, especially, the core competencies were at high level. The same as the leadership competencies and the professional competencies were also at high level. (2) All of the learning organization of basic school in pattani educational service area office 1 have five elements of the learning organization situation which were on high level. (3) The basic schools' administrators leadership competencies were positively related to all five elements of the learning organization, such as learning dynamic, organization transformation, people empowerment, knowledge management and technology application.

Keywords: leadership competencies and learning organization

ความนำ

ภาวะโลกในปัจจุบันอยู่ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง และนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุกองค์การต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ค่านิยม ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี และอื่น ๆ ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ ในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับสังคม ระดับองค์กร ระดับกลุ่ม และระดับบุคคล ในโลกสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge based society) ที่นำความรู้และภูมิปัญญาของแต่ละสังคม ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการเสริมสร้างศักยภาพและ

ความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ ได้ส่งผลให้หลายประเทศทั่วโลกต่างหันกลับมาทบทวนบทบาทและแนวทางการจัดการศึกษาของตนอย่างแท้จริง จึงได้เป้าหมายเพื่อสร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความสามารถที่จะนำการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศให้ก้าวสู่ศตวรรษใหม่ได้อย่างมั่นคงสมภาคภูมิ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2541 - 2544 ได้ให้ความสำคัญของคน จึงได้มุ่งเน้นในการพัฒนาคน ต่อมาในแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ก็ได้พัฒนามุ่งเน้นการพัฒนาคนต่อ เพราะคน เป็นทรัพยากรและเป็น

องค์กรที่มีค่าที่สุดขององค์กร และคนที่มีคุณภาพก็คือ คนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยการศึกษา เป็นรากฐาน ในการพัฒนาที่ยั่งยืน และยังมุ่งเน้นพัฒนา สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคม สมานฉันท์เอื้ออาทร ในภาวะการณ์ปัจจุบัน ได้มีการ เปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน เช่น การเปลี่ยนแปลงโดยการ ปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูปการเมือง ปฏิรูปการศึกษา ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้ กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง โดยให้ความสำคัญกับการปฏิรูป ด้านต่างๆ คือการปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบการบริหาร และการจัดการ ปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบทรัพยากรและ การลงทุนเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบาย ในการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษา โดยการปฏิรูป การศึกษาแล้วกำหนดแนวทางปฏิรูปไว้ 4 ด้าน คือ การปฏิรูป โรงเรียนหรือสถานศึกษา ปฏิรูปครู และบุคลากร ทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปกระบวนการ เรียนการสอน โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานทางราชการ ที่สำคัญที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นผู้นำ ที่มี บทบาทในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา ผลการจัดการ ศึกษาของโรงเรียนจะบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ คือเป็นคนดี เป็นคนเก่ง มีความสุข มีความ เป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและสามารถประกอบ อาชีพได้ ทั้งหมดขึ้นอยู่กับจัดการศึกษาของโรงเรียน การบริหาร จัดการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งการบริหารจัดการ ศึกษาในโรงเรียน จะประสบความสำเร็จต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่ดีและคุณธรรมของผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคลากรที่สำคัญยิ่งในสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาระหน้าที่โดยตรง ที่ต้องวางแผนงาน สรรหาบุคลากร สั่งการ ดูแล รวมทั้งควบคุมบุคลากรของ

องค์กรให้ปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สมรรถนะทางภาวะผู้นำของ ผู้บริหารที่แสดงออกมาจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ที่จะส่งผล ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ความพึงพอใจ รวมทั้งการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานในองค์กร ดังนั้น บุคคลที่มีความสำคัญในทุกระดับของสังคม คือบุคคลที่มี สมรรถนะทางภาวะผู้นำ เพราะความมีสมรรถนะทาง ภาวะผู้นำ เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการอยู่รอดสวัสดิภาพ และสันติสุขของสังคมและประเทศชาติทั้งหมด ภาระ หน้าที่อันจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การอำนวยการให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการอำนวยการเป็นการใช้สมรรถนะทางภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการวินิจฉัยสั่งการ และ จูงใจให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องทำ ให้เกิดหรือมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่ดีขึ้น (be transformation) ต้องมีการศึกษาเรียนรู้ (be educated) ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม (be ethical) และ มีวิสัยทัศน์ (be visionary) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นเหมือนเสาหลักแห่ง ความศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา จึงมีความ สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษา

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) เป็นการบริหารรูปแบบหนึ่งที่ใช้เป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่ ความสำเร็จขององค์กรได้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นภาค ราชการ รัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชน โดยสามารถประยุกต์ ใช้ร่วมกับการบริหารรูปแบบอื่นๆ ที่มีลักษณะพัฒนาองค์กร ให้เพียบพร้อมไปด้วยความคิดสร้างสรรค์ (creative organization) รวมถึงให้บรรลุผลสำเร็จในระบบบริหาร เชิงคุณภาพรวม (Total Quality Management) ตลอดทั้ง องค์กร (วีระวุธ มาพะศิรินันท์, 2545) ภายใต้สภาวะ แวดล้อมของเศรษฐกิจยุคใหม่ ที่เป็นโลกแห่งการเรียนรู้ โลกแห่งภูมิปัญญา องค์กรใดหรือผู้ใดที่จะคิดหรือตัดสินใจ ใดๆ ย่อมต้องใช้ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้และภูมิปัญญา เข้ามาเป็นองค์ประกอบ ในการดำเนินการทุกครั้งไป เมื่อ ทุกองค์การล้วนดำรงอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้และ

ภูมิปัญญา ทุกองค์การจึงต้องแสวงหาแนวทางที่จะสร้างความเจริญอย่างมั่นคงและถาวร (ณัฐพันธ์ เจริญนันท, 2546) องค์การแห่งการเรียนรู้มีการเรียนรู้ที่เป็นพลวัตสามารถจัดการความรู้และใช้ความรู้เป็นเครื่องมือนำองค์การไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งความสำคัญในการต้องพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้น วิโรจน์ สารรัตนะ (2548) ได้ให้ความสำคัญการที่โรงเรียนควรจะต้องเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์การประเภทใดๆ

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำองค์การมีส่วนสำคัญในการอำนวยความสะดวกต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ เพราะผู้บริหารแต่ละบุคคลจะนำทางและทำให้กระบวนการความร่วมมือง่ายขึ้น เบนนิส และ แนนนัส (Bennis & Nannus, 1997) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและความเป็นผู้นำจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จต่อแบบแผนการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สมรรถนะทางภาวะผู้นำขององค์การเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองปัตตานี มี 30 โรงเรียน อำเภอปะนาเระ มี 30 โรงเรียน อำเภอยะหริ่ง มี 41 โรงเรียน อำเภอหนองจิก มี 44 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 145 โรงเรียน ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษามาโดยตลอด แต่ยังขาดทิศทางและความชัดเจนในรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ และจากการศึกษางานวิจัยจำนวนมากที่กล่าวมา พบว่า มีปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน คือสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ และพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะทางการบริหาร ที่เอื้อต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการ

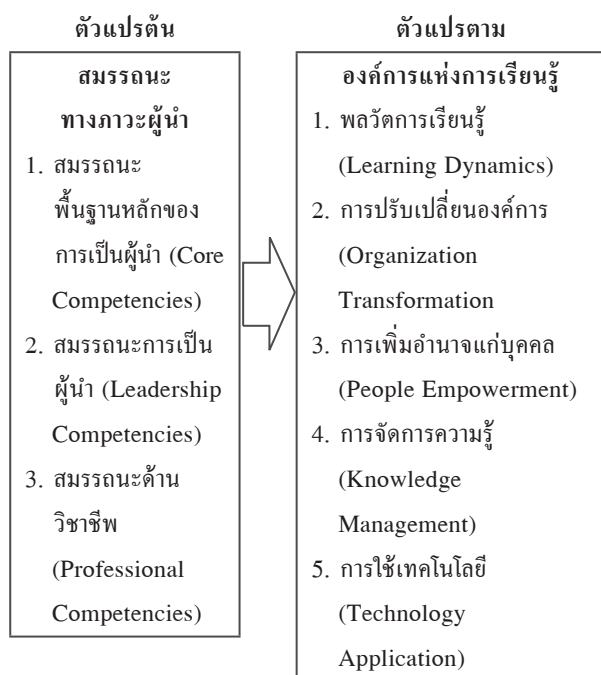
เรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาใน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาลงข้อเสนอนะมาเป็นกรอบในการชี้แนะการพัฒนาคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ที่สมบูรณ์แบบมีประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา การควบคุมดูแลการปฏิบัติงานสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดคุณภาพในการสร้างสมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษานำไปสู่การพัฒนาองค์การต่อไป แต่การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 ยังไม่มีการศึกษาวิจัยมาก่อน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 เพื่อจะได้นำผลการศึกษาวิจัยให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางประกอบการพิจารณา ปรับปรุงพัฒนาการบริหารสถานศึกษา การสร้างสมรรถนะทางภาวะผู้นำ และการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำแนกเป็น เพศ อายุ อายุราชการ วุฒิการศึกษาสูงสุด ระยะเวลาการปฏิบัติงานในสถานศึกษาปัจจุบัน จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะทางภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 53 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามสภาพการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะทางภาวะผู้นำกับสภาพองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ สถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาเป็นหน่วยวัด (unit of measurement) ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่จัดเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 หลังจากการวัดแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยแต่ละสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นค่าวัดของหน่วยวิเคราะห์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยโปรแกรมสำเร็จรูป รายละเอียด ดังนี้ การวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าร้อยละ (percentage) การวิเคราะห์สมรรถนะทางภาวะผู้นำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 3 ด้านคือ สมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำ (core competencies) สมรรถนะการเป็นผู้นำ (leadership competencies) สมรรถนะด้านวิชาชีพ (professional competencies) โดยใช้ค่าโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำมาวิเคราะห์สมรรถนะทางภาวะผู้นำของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ของเบสต์และคานซ์ (Best and Kahn, 1989, pp. 225-230)

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะของการเป็นผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้านได้แก่สมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำ อยู่ในระดับสูง สมรรถนะการเป็นผู้นำ และสมรรถนะด้านวิชาชีพสูงเช่นเดียวกัน

1.1 สมรรถนะของการเป็นผู้นำในส่วน of สมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการสื่อสาร ด้านการจูงใจหรือความสามารถในการสร้างทิศทางด้วยตนเอง ด้านทักษะการบริหารจัดการเกี่ยวกับ

มนุษย์ ด้านการประสานงาน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่มีสมรรถนะของการเป็นผู้นำอยู่ในระดับสูงมาก

1.2 สมรรถนะของการเป็นผู้นำในส่วนสมรรถนะการเป็นผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับสมรรถนะของผู้ที่อยู่ในระดับสูง

1.3 สมรรถนะของการเป็นผู้นำในส่วนสมรรถนะด้านวิชาชีพของผู้บริหารในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับสมรรถนะของผู้ที่อยู่ในระดับสูง

2. สภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยรวม มีสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของสมรรถนะของการเป็นผู้นำทั้ง 3 ด้านและสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวก

4. สมรรถนะของการเป็นผู้นำ มีค่าสหสัมพันธ์โดยรวมในเชิงบวกกับสภาพการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ .782, .830, .776 ตามลำดับ

การอภิปรายผล

จากการศึกษาสมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สมรรถนะของการเป็นผู้นำของผู้บริหารในสถานศึกษา ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านสมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำ ด้านสมรรถนะการเป็นผู้นำ และด้านสมรรถนะด้านวิชาชีพ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการสื่อสาร ด้านการจูงใจหรือความสามารถในการสร้างทิศทางด้วยตนเอง ด้านทักษะการบริหารจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ ด้านการประสานงาน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ที่มีสมรรถนะของการเป็นผู้นำอยู่ใน

ระดับสูงมาก

จากข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นเพราะในสภาพท้องที่ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาเน้นการสื่อสาร การจูงใจ ทักษะการบริหารจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ การประสานงาน และมนุษยสัมพันธ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการสื่อสารและการจูงใจ เนื่องจาก จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเชื่อใจ และยังสามารถทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี

2. สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนสมรรถนะพื้นฐานหลักของการเป็นผู้นำทั้ง 10 ด้านคือ ด้านการทำงาน เป็นทีม ด้านการสื่อสาร ด้านการจูงใจ ด้านความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหา ด้านทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ ด้านการประสานงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความยืดหยุ่นและความพร้อมจะปรับเปลี่ยนเพื่อองค์กร ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และด้านการจัดการเรื่องการเงินและงบประมาณ มีความสัมพันธ์กับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นเพราะการสร้างคุณลักษณะของผู้หน้านั้นมีความเชื่อมโยงกับประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงานในการทำงานของผู้บริหารเองและเพื่อทำให้เกิดประสิทธิภาพกับองค์กร ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวเป็นทักษะพื้นฐานที่ต้องมีอยู่ในตัวของผู้นำและผู้บริหารโดยเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับทั้งผู้บริหารและผู้นำ ซึ่งอาจรวมถึงความสามารถในการกำหนดและมียุทธศาสตร์เพื่อใช้ศักยภาพและส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมให้ตรงกับวิสัยทัศน์ขององค์กร การกิจ และเป้าหมาย จากองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้เกิดการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้อย่างเต็มความสามารถ

3. สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนสมรรถนะการเป็นผู้นำทั้ง 10 ด้านคือ ด้านความสามารถในการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการบริหารตนเอง ด้านยุทธวิธีที่ทำให้สมาชิกปฏิบัติงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความสามารถในการสอนงานและฝึกงานแก่สมาชิก ด้านความ

สามารถในการประเมินและวินิจฉัยสถานการณ์ได้ถูกต้องแม่นยำ ด้านความสามารถในการสร้างและพัฒนาทีมงาน ด้านความสามารถในการบริหารความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร ด้านความสามารถในการคิดและวางแผนกลยุทธ์ ด้านความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และด้านความสามารถในการโน้มน้าวครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ทำงานประสบผลสำเร็จ มีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

จากข้อมูลดังกล่าวเนื่องมาจากการที่จะทำองค์การให้เป็นองค์การที่มีการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน ภายในระหว่างบุคลากรควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก โดยมีเป้าประสงค์สำคัญ คือเพื่อให้มีโอกาสได้ใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองต่อไปนั้นผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะในการจูงใจให้สมาชิกเพื่อนร่วมงาน หรือคนอื่นร่วมมือ และปฏิบัติตาม เกิดความรักความศรัทธาและไว้วางใจ เป็นพฤติกรรมที่แยกความเป็นผู้นำออกจากความเป็นผู้บริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เรชา อรัญวงศ์ (2541) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ ของคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร โดยศึกษาจากอาจารย์และนักศึกษาใน 5 โปรแกรมวิชาที่เปิดสอน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพการเรียนรู้ขององค์การคณะครุศาสตร์ ในด้านการจัดการด้านโครงสร้างขององค์การอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาองค์การ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและขบวนการใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้ การรับรู้ของอาจารย์อยู่ในระดับมาก

4. สมรรถนะทางภาวะผู้นำในส่วนสมรรถนะด้านวิชาชีพทั้ง 3 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการนิเทศและการประเมินผลมีความสัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา จากข้อมูลดังกล่าวอาจเป็นเพราะผู้บริหารของสถานศึกษามีความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญในเชิงเทคนิค วิธีการ ในเรื่องการจัดการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา การนำเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้อง

กับงานวิจัยของ จิราภรณ์ โพธิ์เต็ง (2545) ได้ศึกษาสภาวะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านห้วยหล่อคูก อำเภอมกน้อย จังหวัด เชียงใหม่ โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และครูผู้สอน 7 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านห้วยหล่อคูก ได้เตรียมความพร้อมได้บุคลากร ปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนการสอน และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีปัจจัย 7 ประการ ที่นำโรงเรียนเข้าสู่สภาวะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ คือ บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครู งบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้ การทำงานร่วมของชุมชน

5. สมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า สมรรถนะทางภาวะผู้นำกับการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์ในภาพรวมและรายด้าน อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่มีผู้นำในการร่วมมือกันทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับครูผู้สอน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ทำให้เล็งเห็นถึงขีดความสามารถและการเพิ่มศักยภาพทางการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตนะ และอัญชลี สารรัตนะ (2545) ศึกษาวิจัยปัจจัยทางการบริหาร กับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 9 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารทั้ง 10 ปัจจัย พบว่า ต่างมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และต่างมีความในทางบวกทุกตัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมคิด สร้อยน้ำ (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหาร และระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และปัจจัยทางการบริหารทั้ง 11 ปัจจัย ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในความเป็น

องค์การแห่งการเรียนรู้ได้ร้อยละ 76.80 ปัจจัยทางการบริหารที่สามารถพยากรณ์องค์การแห่งการเรียนรู้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การปฏิบัติงานของครูและทีมงาน เป้าหมายและข้อมูลย้อนกลับ การปฏิบัติงาน การมุ่งใจ บรรยากาศและวัฒนธรรมของโรงเรียน การพัฒนาครู และทีมงาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะสมรรถนะทางภาวะผู้นำที่สัมพันธ์กับองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาน

ศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีเขต 1 เท่านั้น และกลุ่มตัวอย่างที่ทำการตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารในสถานศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้นในการทำวิจัยในครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยสมรรถนะทางภาวะผู้นำของทุกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 และควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนและนักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ เหล่านั้นด้วยเพื่อไม่ให้เกิดความลำเอียง และควรศึกษาเกี่ยวกับสถานะของผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ โพธิ์เต็ง. (2545). *สถานะความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านหล่อดุก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐพันธ์ เจริญนันท. (2546). *ยอตกกลยุทธ์การบริหารสำหรับองค์กรยุคใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- เรา อรัญวงศ์. (2546). *การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของครูศาสตร์ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร*. กำแพงเพชร: สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- วิโรจน์ สารัตนะและอัญชลี สารัตนะ. (2545). *ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ผลการวิจัย: ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาและการวิพากษ์*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2548). *โรงเรียนการบริหารสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วีรุธ มาชมศิรนนท. (2542). *การพัฒนาวิสัยทัศน์ผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอ็กสเปอร์เน็ท.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2547). *การพัฒนาตัวแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *คู่มือการประเมินผลภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- Bennis, W.& Nanus, B. (1997). *Leaders: Strategies for talking change*. New York: Harper Colins.
- Best, John W.& James V. Kahn. (1989). *Research in Education* (6 th ed.). New Delhi: Prentice-Hall of India Private.